

PRAKTISCH

DE AANSCHAF VAN EEN PAPEGAAI OF PARKIET

Papegaaien en parkieten, ook wel kromsnavels genoemd, zijn interessante en aantrekkelijke vogels. Hun vaak kleurige veren, hun intelligentie en vooral het vermogen van sommige soorten om menselijke taal na te doen, spreken tot de verbeelding en maken hen populair als huisdier.

Kromsnavels zijn echter niet de gemakkelijkste huisdieren. Juist hun intelligentie maakt dat zij veel aandacht, afwisseling en bovendien opvoeding nodig hebben. Als daar niet aan voldaan wordt, kunnen ze gedragsproblemen ontwikkelen en zit u met een krijsende, bijtende of zichzelf kaal plukkende vogel. Vrijwel alle papegaaien en parkieten zijn bovendien van nature groepsdieren, wat betekent dat ze gezelschap nodig hebben. U zult dus zelf veel met de vogel bezig moeten zijn, of hem met een of soms meerdere soortgenoten houden. Ook de voeding van kromsnavels is iets waar veel fouten mee gemaakt worden en waar u zich in zult moeten verdiepen. Realiseer u bovendien dat papegaaien en parkieten niet gedomesticeerd zijn: ze worden pas sinds kort in gevangenschap gekweekt en lijken daardoor in hun gedrag en behoeften sterk op hun in het wild levende soortgenoten.

De groep kromsnavels is zo divers, dat het in de eerste plaats heel belangrijk is om uit te zoeken welke soort het beste past bij uw wensen en situatie. Enkele soorten zijn geschikt voor beginnende vogelhouders, terwijl voor andere soorten ervaring nodig is met papegaaien. Veel kromsnavels worden oud en sommige soorten zullen u wellicht zelfs overleven.

Om echt plezier te hebben van papegaaien of parkieten, moet u ervoor zorgen dat u de juiste keuze maakt en weet waar u op moet letten bij aanschaf. Deze handleiding helpt u daarbij.

Waarom wil ik een kromsnavel aanschaffen?

Als u overweegt om een papegaai of parkiet aan te schaffen, moet u er eerst bij stil staan wat u van zo'n vogel verwacht. Want te vaak blijkt de werkelijkheid anders te zijn dan het beeld dat men vooraf heeft van het houden van een papegaai.

Bedenk dus eerst goed wat u eigenlijk wilt. Vindt u het leuk om een volière met meerdere dieren te hebben om naar te kijken? Of wilt u een band opbouwen met uw vogel en er veel mee bezig zijn? Gaat het u om de mooie kleuren, om het onderlinge gedrag? Of wilt u een vogel die duidelijk aanwezig is in uw leven en die u kunt opvoeden en trainen? Wilt u uw vogel kunnen meenemen naar buiten, of los door de kamer laten vliegen? Pas als u weet wat u verwacht, kunt u nagaan of dat beeld realistisch is en welke kromsnavelsoort het beste bij uw wensen past.

Hij moet kunnen praten!(?)

Veel mensen die een papegaai aanschaffen, willen een vogel die kan praten. Natuurlijk is het leuk als uw papegaai woordjes kan leren zeggen, maar realiseer u dat u vooraf nooit zeker weet of dat lukt. Bovendien is het 'praten' alleen het nabootsen van menselijke klanken: de papegaai praat geen zinnen en u kunt geen gesprek met hem voeren. U kunt hem bijvoorbeeld niet vragen even stil te zijn als hij door uw favoriete tv-programma heen schreeuwt... Sta er ook bij stil dat uw papegaai niet alleen gewenste maar ook ongewenste geluiden na kan doen, en dat er geen 'uit'-knop op zit. Wist u trouwens dat ook mannelijke grasparkieten en valkparkieten vrij goed kunnen leren om woorden na te bootsen?

Grijze roodstaart

Belangrijker dan of het dier kan 'praten' is of de papegaai goed bij u en uw situatie past, en of u hem leert begrijpen door zijn lichaamstaal te leren kennen en veel over hem te weten te komen. Daarvan heeft u uiteindelijk meer plezier dan van die paar woordjes.

Knuffelen

Besef dat een papegaai geen knuffeldier is. Hoewel ze erg tam kunnen zijn en kunnen genieten van kriebelen op hun kop, is uitgebreid knuffelen en aaien van een papegaai geen goed idee. In papegaaiengedrag is het aanraken van de rug en het gebied onder de vleugels iets wat alleen met de seksuele partner gedaan wordt, net als bijvoorbeeld voedsel vanuit uw mond aanbieden. Knuffelt en aait u uw papegaai daar steeds, dan zal hij u als partner gaan zien en als u zijn verwachtingen vervolgens niet waar kunt maken, kan hij gefrustreerd worden en agressief, of erg jaloers tegenover alle andere huisgenoten. Contact maken met een papegaai bestaat dus meer uit 'koppie krauwen', spelletjes en training dan uit uitgebreid fysiek contact!

Past een papegaai of parkiet bij mij?

Tijd voor verzorging?

Het houden van een of meerdere parkieten of papegaaien kost u tijd. De kooi of volièrè moet verschoond worden en de vogel moet elke dag voer en vers water hebben, en natuurlijk moet u dagelijks wat tijd uittrekken om de vogels te observeren zodat u eventuele problemen tijdig herkent. Dat is bij vogels extra belangrijk omdat ze ziekte vaak proberen te verbergen; als prooidier zijn ze immers een gemakkelijk doelwit als ze zich verzwakt tonen. Maar daarnaast hebben kromsnavels ook gerichte aandacht nodig. Hoeveel tijd u daarmee kwijt bent, hangt erg af van de soort die u kiest en de manier waarop u ze houdt.

Maakt u een mooie volièrè voor bijvoorbeeld een groepje grasparkieten, met een voor de dieren interessante inrichting en wat speelgoed, dan houden de dieren elkaar bezig.

Wilt u een koppeltje dwergpapegaaien houden in de huiskamer, dan zult u al wat meer tijd moeten uittrekken, bijvoorbeeld voor het maken en vervangen van speelgoed en voerverrijking en voor basistraining.

Grasparkiet

Kiest u een papegaai, zoals een grijze roodstaart of een amazonepapegaai, dan moet u er echter rekening mee houden dat u meer tijd per dag aan de papegaai zult moeten besteden. Dat geldt zeker als u de vogel in zijn eentje houdt. Maar ook als u er twee heeft, zult u de vogels moeten opvoeden en tenminste enigszins trainen zodat u de verzorging zonder problemen kunt uitvoeren.

Daarnaast vragen de vogels aandacht en uitdagend (voedsel-)speelgoed, en is het goed om hen ook buiten hun kooi de mogelijkheid te geven om te spelen en onderzoeken, bijvoorbeeld op een speelboom. U kunt dergelijke vogels niet de hele dag alleen laten omdat u naar uw werk moet. Zeker soorten als de *Ara* en de kaketoë moeten veel bezig gehouden worden.

Voldoende ruimte beschikbaar?

Een papegaai heeft veel ruimte nodig. Een flinke kooi kan dienen als vaste plek, maar daarnaast heeft een papegaai die in huis wordt gehouden ook ruimte nodig om te kunnen vliegen of spelen. Een klim- en speelboom kan daarvoor goed dienst doen.

Het is prettig als de kooi gemakkelijk verplaatst kan worden, bijvoorbeeld doordat hij op wielen staat. Als u meer dan één papegaai wilt houden dan heeft u meestal voor elke vogel een eigen kooi nodig, hoewel ze soms wel een kooi kunnen delen als ze daar van jongs af aan samen in leven of erg goed met elkaar overweg kunnen.

Wilt u meerdere papegaaien of parkieten in een volière houden, dan heeft u voldoende ruimte nodig in uw huis of tuin, waarbij u bij een buitenvolière ook het nachtverblijf niet moet vergeten.

Het formaat van de kooi of volière is natuurlijk afhankelijk van de grootte van de vogel(s), maar ook van hun activiteit. Voor een amazone of grijze roodstaart heeft u al gauw een kooi van tenminste 120 x 80 centimeter nodig maar liever groter, en daarnaast speelruimte. Ara's hebben veel energie en hebben daardoor veel ruimte nodig, met liefst de mogelijkheid om te vliegen. Omdat dit laatste vaak niet haalbaar is, zult u hen veel klimruimte en bijvoorbeeld materiaal dat zij kunnen slopen moeten bieden om hen de mogelijkheid te bieden natuurlijk gedrag uit te voeren.

Blauwgele ara

Veel kleinere soorten zoals de grasparkiet, *Agapornis* en valkparkiet zijn actieve dieren en hebben daarom relatief meer ruimte nodig dan grotere maar rustigere soorten zoals bijvoorbeeld de edelpapegaai. Het verblijf moet minimaal zo groot zijn dat de vogel naar alle kanten zijn vleugels kan uitspreiden, maar groter is uiteraard beter.

Wat vinden huisgenoten ervan?

Het is leuker als uw huisgenoten uw huisdieren ook leuk vinden. De kans is dan groter dat zij willen helpen bij het verzorgen en bovendien zullen zij de dieren dan ook aandacht geven. Omdat het houden van papegaaien zowel tijd als ruimte vergt, is het onverstandig deze dieren aan te schaffen wanneer uw huisgenoten negatief tegenover de aanschaf staan. Ook moeten zij tegen het schreeuwen van de vogels bestand zijn, omdat papegaaien van nature nogal luidruchtig kunnen zijn (met name in de ochtend en avond).

Houd er bovendien rekening mee dat niet alle soorten papegaaien geschikt zijn voor alle soorten gezinnen. Er zijn veel soorten die niet geschikt zijn in een gezin met kleine kinderen, bijvoorbeeld omdat ze soms agressief kunnen zijn (zoals sommige amazonepapegaaien onder bepaalde omstandigheden) of omdat ze gevoelig zijn voor drukte en herrie (onder andere de grijze roodstaart). Andere soorten (bijvoorbeeld *Poicephalus* soorten zoals het bonte boertje) hechten zich aan één persoon en gedragen zich bezitterig en jaloers tegenover andere mensen, waardoor ze minder geschikt zijn voor een gezin.

Allergie en andere gezondheidsaspecten

Papegaaien veroorzaken, net als alle vogels, veel stof en verspreiden huid- en veerschilfers. Dit veerstof kan bij mensen luchtwegproblemen veroorzaken die op astma lijken, de zogenaamde 'duivenmelkerslong' of 'vogelhouderslong'. Dit uit zich in hoesten en benauwdheid en tast de longen aan. Goede hygiëne is daarom noodzakelijk. Er is bovendien verschil per soort: witte kaketoets, maar ook grijze roodstaart papegaaien, verspreiden meer veerstof dan de meeste andere papegaaien. Dat kan overigens niet alleen voor mensen maar ook voor andere papegaaien een probleem zijn. Het regelmatig douchen of besproeien van de vogels, wat ook voor hun gezondheid nodig is omdat onze huizen vaak te droog zijn, helpt het stof onder controle te houden. Sommige eigenaren gebruiken speciale luchtbevochtigers, waarin stoffilters verwerkt zijn, in huis om op deze wijze de hoeveelheid stof in huis te reduceren.

Bij vogels die u buiten huisvest is dit probleem minder groot, maar denk eraan dat iemand ook de volière moet verschonen. Een mond- en neuskapje is daarbij aan te raden.

Ook kunnen mensen allergisch zijn voor vogels of, wat vaker voorkomt, voor huisstofmijt die ook veel in de vogelkooi te vinden is omdat de mijten op huidschilfers afkomen. Daardoor kunnen zij last krijgen van bijvoorbeeld niezen en tranende, jeukende ogen. In dat geval is het onverstandig een vogel in huis te halen. Twijfelt u of u allergisch bent of bent u (of is een van uw huisgenoten) gevoelig voor allergieën, laat u dan testen voor u een vogel aanschaf. Natuurlijk is een vogel voor mensen met astma ook geen geschikt huisdier omdat dit de klachten zal opwekken of verergeren.

Sigarettenrook en andere giftige stoffen

Vogels zijn extra gevoelig voor het inademen van giftige stoffen. Als u een vogel in huis wilt nemen, moet u daar rekening mee houden. Rookt u of gebruikt u graag geurkaarsen, wierrook, luchtverfrissers of andere vormen van damp of spray, doe dit dan niet in de ruimte waar de vogel staat. Ook met een open keuken of met gourmetten moet u oppassen, van een te heet geworden anti-aanbaklaag, aangebrande pannen, verhitte olie of gesmolten plastic komen dampen af die giftig zijn voor vogels.

Uw papegaai en de buren

Papegaaien kunnen schreeuwen. Dit hoort bij hun natuurlijke gedrag. Elke ochtend en elke avond is het bij veel soorten in de natuur tijd om zich te verzamelen in groepen, en daarbij roepen ze elkaar. Afhankelijk van de soort kan deze roep erg hard en schel zijn, of veel zachter. Kaketoës en ara's en ook de kleinere zonparkieten schreeuwen vaak het hardst maar ook amazones kunnen flink hard schreeuwen. Grasparkieten en *Forpus* dwergpapegaaien zijn aanzienlijk minder luidruchtig. Heeft u buren dan moet u hier ook rekening mee houden. Isolerende wanden kunnen helpen, evenals het 's avonds naar een binnenverblijf halen van papegaaien die in een buitenvolière leven, maar dit is geen garantie dat uw buren niets meer horen van uw vogels!

Daarnaast kan het gebeuren dat papegaaien gaan schreeuwen omdat ze aandacht trekken, zich vervelen of om andere redenen. En wilt u een volière in de tuin neerzetten, dan zullen uw buren behalve het eventuele schreeuwen ook de overige geluiden van uw vogels kunnen horen.

Overleg daarom vooraf met uw buren zodat u weet of dit problemen gaat opleveren. Het is vervelend als u na de aanschaf merkt dat anderen last hebben van uw huisdier en dat u in het uiterste geval uw dier weg zult moeten doen.

Alles weten over uw dier

Wie aan papegaaien begint, moet zich vooraf goed in deze dieren verdiepen om problemen te voorkomen. Het zijn in het algemeen geen gemakkelijke huisdieren. Ze moeten bijvoorbeeld opgevoed en gesocialiseerd worden. Zeker voor de wat grotere soorten is het erg belangrijk dat u iets weet over het gedrag van papegaaien, zodat u gedragsproblemen als schreeuwen, bijten of veren plukken kunt voorkomen. Door hun intelligentie hebben zij veel aandacht nodig maar u moet ook opletten hoe en op welk moment u die aandacht kunt geven.

Er bestaan gelukkig cursussen over papegaaiengedrag die behalve heel leuk ook heel leerzaam zijn voor iedereen die een papegaai wil gaan aanschaffen of er al een heeft. Het is absoluut aan te raden zo'n cursus te volgen voordat u een papegaai koopt. Ook bestaan er nuttige boeken en DVD's over het trainen van een papegaai.

Witbuikcaique

Ook de voeding en huisvesting zijn belangrijk om uw papegaai gezond te houden, het komt helaas nog veel voor dat deze vogels ziek worden doordat zij niet de juiste voeding krijgen of verkeerd gehuisvest zijn.

Er bestaan verschillende mogelijkheden om u te oriënteren. Van een aantal papegaaien- en parkietensoorten bestaan LICG huisdierenbijsluiters die u de basisinformatie geven die u moet weten. Daarnaast is op de website onder 'Praktisch' nog meer informatie over papegaaien te vinden. Ook diverse organisaties zoals Pakara, de NBvV (Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers) en Stichting Papegaaienhulp bieden allerlei informatie en tips over het houden van papegaaien en parkieten.

Voor een cursus over papegaaiengedrag kunt u onder andere terecht bij Tinley, Adviespraktijk voor Vogels, Bonny Talsma Training en Adviescentrum of de Papegaaienschool.

Welke consequenties heeft het hebben van een papegaai of parkiet voor mij?

Eenmalige en vaste kosten

De aanschafprijzen van papegaaien en parkieten liggen ver uiteen: een grasparkiet koopt u vanaf zo'n tien tot vijftien euro maar de grotere papegaaien als de grijze roodstaartpapegaai kosten vanaf ongeveer 500 euro, voor een *Ara* telt u al gauw 1000 euro of meer neer en voor bijzondere soorten kunt u zelf het tienvoudige daarvan kwijt zijn.

Het is belangrijk dat zeker de grotere papegaaien getest worden op een aantal besmettelijke ziekten: PBF (Psittacine Beak and Feather Disease, oftewel snavel- en veerrotziekte), *Chlamydia psittaci*, Avian Borna virus (ABV, het virus dat geassocieerd is met kliermaagdilatieziekte (PDD)) en eventueel Polyoma. Worden de grote papegaaien samen gehouden met kleinere vogels dan moeten ook die getest worden, want zij kunnen dragers zijn van deze ziekten zonder er zelf ziek van te worden en kunnen dan de grotere papegaaien besmetten.

Deze tests kosten al snel meer dan 100 euro. Soms zit dit bedrag al bij de aankoopprijs inbegrepen. Houd er echter rekening mee dat als een papegaai al voor aankoop getest is, het mogelijk is dat hij daarna alsnog in aanraking is gekomen met een besmet dier waardoor hij toch besmet is geraakt. Daarom is het advies om de test zelf te laten herhalen binnen 72 uur na aankoop en de vogel tot de uitslagen binnen zijn apart te houden van eventuele andere aanwezige vogels.

De tests zijn niet alleen belangrijk voor de nieuwe papegaai of eventueel al aanwezige vogels: bedenk dat de ziekteverwekker *Chlamydia psittaci*, die papegaaienziekte of psittacose veroorzaakt bij de papegaai, ook voor mensen besmettelijk is!

Voor de aanschaf is het verstandig een cursus over papegaaiengedrag en -verzorging te volgen, de kosten daarvan verschillen per cursus.

Behalve de vogel(s) zelf heeft u een ruime kooi of een volière nodig. Hoe duur dat is, hangt uiteraard af van de huisvesting die u kiest en welke soort vogel u wilt kopen. Bezuinig niet op de aankoop van de kooi, want uw papegaai zal daar jarenlang mee moeten kunnen doen. Bovendien kan een goede huisvesting veel problemen voorkomen. Kies dus een goed formaat en degelijk

materiaal, zoals RVS. Let bij gegalvaniseerde kooien goed op dat er niet van geknaagd wordt en dat er geen laagje grijs-wit zinkoxide op komt te staan, want zink is giftig voor de vogels. Borstel zo'n laagje er regelmatig goed af met water en azijn en spoel goed na, het zinklaagje lost dan op in het zuur.

Roodvoorhoofd kakariki

Daarbij komt dan de inrichting zoals voer- en drinkbakjes, zitstokken of takken en een speelboom en verrijkingsmateriaal om de vogel bezig te houden. Denk er ook aan dat u uw kamer veilig voor vogels moet maken als u de vogels los in de kamer wilt laten. Werk snoeren weg, zet geen giftige planten of andere giftige dingen neer (denk ook aan medicijnen en aan etenswaar zoals chocolade) en hang vitrage voor de ramen zodat de vogels daar niet tegenop vliegen maar zorg dat er geen loodkoord in zit: lood is erg giftig!

Terugkerende kosten zijn die voor voer, bodembedekking, speelgoed en ook de zittakken zullen af en toe vervangen moeten worden. Denk er aan dat de nog steeds aangeboden zadenmengsels voor papegaaien nooit voldoende voedingsstoffen bevatten en dat u voor alle papegaaien als basisvoeding speciale pellets zult moeten kopen, die duurder zijn. De juiste voeding kan echter veel narigheid en ziekten, en daarmee ook hoge kosten, voorkomen.

Medische kosten zijn de jaarlijkse controle bij een dierenarts die deskundig is op het gebied van vogels en eventueel kosten voor kortwieken of bijwerken van snavel en nagels. Ook kan het gebeuren dat u onverwacht met een papegaai naar de dierenarts moet, houd dus rekening met extra kosten. Er bestaat een ziektekostenverzekering voor papegaaien, overweeg of het voor u zinvol is deze af te sluiten. Als uw vogel gedragsproblemen ontwikkelt, kunt u de hulp van een papegaaiengedragsdeskundige nodig hebben.

Wie zorgt er voor het dier als u dat niet kunt?

Voor u papegaaien of parkieten aanschaf moet u bedenken wie er voor de vogel(s) kan zorgen als u op vakantie wilt of om andere redenen tijdelijk niet zelf voor de dieren kunt zorgen. Als de vogels thuis blijven moet er minstens elke dag iemand bij hen komen om vers water, voer en aandacht te geven, liefst twee maal per dag. Die moet ook kijken of ze zich normaal gedragen, goed eten en of alles in orde is. Het is daarom belangrijk dat de oppas uw papegaai redelijk kent en weet waar hij of zij op moet letten. Bovendien moet de papegaai vertrouwd zijn met de verzorger om problemen te voorkomen, papegaaien zijn lang niet altijd vriendelijk tegen onbekenden. Heeft u een soort die veel aandacht vraagt dan is twee maal daags even komen kijken niet voldoende!

U kunt uw papegaai of parkiet ook naar iemand toe brengen die er voor wil zorgen. Maar dan moet die persoon wel voldoende ruimte en tijd hebben! Als de oppas zelf vogels heeft, let dan op dat die gezond zijn en getest op besmettelijke ziekten. Een proefperiode is verstandig, zodat u voor u langere tijd weggaat weet of de vogel zich prettig voelt bij de oppas. Laat in elk geval contactgegevens achter.

Er bestaan ook pensions die papegaaien of parkieten kunnen onderbrengen. U moet dan op tijd reserveren en nagaan of er medische eisen zijn waaraan uw vogel moet voldoen. Dit is ook voor de gezondheid van uw papegaai belangrijk; als er vogels worden toegestaan die niet getest zijn, loopt uw papegaai een risico! Ga bovendien eerst eens kijken hoe de vogel gehuisvest zal worden zodat u kunt inschatten of dit bij het karakter van uw papegaai past.

In sommige gevallen is het ook mogelijk een papegaai mee te nemen op vakantie. Houd er echter wel rekening mee dat niet elke vogel dit prettig vindt en dat u bovendien moet letten op de invoereisen van uw vakantieland; papegaaiachtigen worden niet altijd zomaar toegelaten en dit kan betekenen dat u uw reisplannen aan moet passen. Op de website van het LICG leest u hoe u de invoereisen van een land kunt achterhalen.

Omdat papegaaien bij een goede voeding en verzorging erg oud kunnen worden, moet u ook bijtijds bedenken wat er met de papegaai moet gebeuren als u er zelf niet meer bent of als u naar een verzorgingstehuis moet en de vogel niet mee mag nemen. Bespreek dit vooraf met familie of vrienden en leg dit eventueel vast in uw testament.

Al een huisdier in huis?

Als u al een huisdier heeft, is het natuurlijk belangrijk dat een kromsnavel hierbij past.

Dieren als honden en katten gaan niet altijd goed samen met een papegaai of parkiet, als u de vogel ook los in de kamer wilt laten vliegen. Hond en kat kunnen de vogel achterna zitten, maar de papegaai kan ook de kat of hond lastig vallen, plagen en verwonden. Maar als de dieren, liefst van jongs af aan, aan elkaar gewend zijn, kan het heel goed gaan. Let wel op: ook als ze goed met elkaar om kunnen gaan, zult u altijd moeten opletten en de dieren niet samen alleen kunnen laten. Mocht de papegaai toch worden gebeten of gekrabd worden dan moet u hiermee altijd naar een dierenarts, want er kan een dodelijke bloedvergiftiging ontstaan.

Met dieren die in een hok of kooi zitten is het risico minder groot, al zult u moeten opletten dat een papegaai of parkiet niet door de tralies van een kooi heen bij bijvoorbeeld konijn of cavia kan. Bovendien kunnen konijnen en knaagdieren bang zijn van de schelle geluiden die de parkiet of papegaai maakt.

Een aquarium of terrarium is op zich geen probleem. Let wel op de veiligheid: de bak moet vanzelfsprekend afgedekt zijn als deze in dezelfde ruimte staat waar de papegaai los is, en werk de snoeren van verlichting en verwarming of de slangen van de pomp goed weg zodat de papegaai deze niet kapot kan bijten.

Natuurlijk is het ook mogelijk dat u al een papegaai of parkiet in huis hebt en daar een tweede bij wilt hebben. Vaak kan dat, maar dit hangt ook af van de geschiedenis van uw papegaai en of hij heeft leren omgaan met andere vogels. Neem nooit zomaar een nieuwe papegaai of parkiet als de ander probleemgedrag vertoont. De kans bestaat dan dat de nieuwe papegaai het probleemgedrag overneemt. Ook kost het opvoeden en trainen van een papegaai tijd en energie. Heeft u maar beperkte tijd, dan kunt u dus beter wachten tot de eerste papegaai goed is opgevoed, zodat u de gelegenheid heeft om aan de opvoeding van de nieuwe papegaai te werken.

Bovendien moet u de introductie zorgvuldig en rustig aanpakken en de dieren niet direct (en soms helemaal niet) samen in een kooi zetten. Wilt u twee papegaaien introduceren en heeft u hier geen ervaring mee, zorg dan dat u zich eerst hierin verdiept en vraag eventueel advies bij iemand die deskundig is op het gebied van papegaaiengedrag. Zorg dat beide dieren getest zijn op ziekten.

Tijd voor opvoeding, training en spelen

Het houden van een papegaai of parkiet kost tijd. Naast dagelijkse verzorging moet u, zeker voor de grotere parkieten en papegaaien, ook dagelijks voldoende tijd uittrekken om hen op te voeden, te trainen en hen gerichte aandacht te geven met bijvoorbeeld spelletjes. Als een papegaai te weinig aandacht krijgt en niet goed wordt opgevoed, kan hij vervelend gedrag gaan vertonen zoals krijsen, bijten of plukken.

U zult uw leven op de papegaai moeten aanpassen zodat u tijds thuis bent en genoeg tijd heeft voor uw papegaai, net zoals u dat bij een hond zou moeten doen.

Houdt u een groepje in een volière dan bent u minder tijd kwijt aan het bezig houden van de vogels, maar het schoonmaken vergt wat meer tijd en vergeet niet dat de volière regelmatig onderhouden moet worden.

Denk er aan dat papegaaien oud kunnen worden en dat zij al die tijd aandacht van u zullen vragen. Een grijze roodstaart, amazone of *Ara* is wat dat betreft te vergelijken met een peuter of kleuter, maar dan wel eentje die zeker 25 maar (bij goede verzorging) soms wel zo'n 60 jaar oud kan worden. Bedenk goed of u daar echt aan wilt beginnen voor u tot de aanschaf van zo'n papegaai overgaat.

Wat voor papegaai of parkiet wil ik aanschaffen?**Kromsnavels in allerlei soorten en maten**

Er bestaan meer dan 350 soorten papegaaien en parkieten, waarvan een beperkt aantal als huisdier wordt gehouden. Ze verschillen niet alleen in kleur en formaat maar hebben verschillende behoeften, ander gedrag en kunnen daarom meer of minder geschikt zijn voor uw situatie. Een verkeerde keuze kan dan ook veel problemen geven, en een goede keuze juist veel plezier. Het is daarom heel belangrijk dat u de soort kiest die bij u past.

Bij het maken van een keuze is het vooral belangrijk om op het karakter van een papegaai te letten en op welke verzorgingseisen het dier stelt, en u niet te laten leiden door een mooi uiterlijk. Laat u dus goed voorlichten, zoek informatie op over de soort die u op het oog heeft en ga liefst te rade bij liefhebbersverenigingen waar u mensen kunt spreken die ervaring hebben met de soort. Deze oriëntatie kost tijd, maar bedenk dat het gaat om een nieuw gezinslid dat u lange tijd in huis zult hebben, soms zelfs de rest van uw leven!

Let op het temperament van de soort; sommige soorten zijn relatief rustig en gevoelig voor drukte en stress, zoals de grijze roodstaartpapegaai en langvleugelpapegaaien (*Poicephalus* soorten), andere zijn temperamentvol en maken meer herrie, zoals veel amazonepapegaaien, ara's en diverse andere Zuid-Amerikaanse soorten zoals de zonparkiet. *Pionus* soorten komen weliswaar uit Zuid-Amerika maar zijn een stuk minder luidruchtig dan veel andere papegaaien uit dit continent. Kaketoets kunnen veel lawaai maken en staan bekend om hun harde stem.

Bodini amazone

Sommige soorten hebben extra veel aandacht en opvoeding nodig om probleemgedrag zoals krijsen, slopen en bijten te voorkomen, zoals de meeste kaketoos en ara's. Deze zijn hooguit geschikt voor ervaren papegaaienhouders. Kaketoos zijn het eerste jaar vaak heel lief en knuffelig, maar dit gedrag kan snel omslaan en vaak ontstaan bij deze soorten ook problemen met schreeuwen, agressie of automutilatie (zelfverminking). Ook kunnen ze zich te erg hechten aan één persoon en dan agressie vertonen naar bijvoorbeeld uw partner.

Luister ook vooraf naar het stemgeluid van volwassen dieren, want bij sommige soorten (zoals de valkparkiet (die bij de familie van de kaketoe's hoort), zonparkiet (en andere aratinga's), caique, veel *Agapornis* soorten) kan dat vrij schel zijn en daar moet u wel tegen kunnen.

Ook de manier waarop u de vogel(s) wilt huisvesten is belangrijk voor uw keuze. Wilt u een vogel in huis, dan zijn lori's minder geschikt. Zij eten fruit en hebben daardoor dunne ontlasting die overal terecht komt, en kunnen bovendien veel herrie (een erg schel geluid) maken. Ook veel Australische parkieten (met uitzondering van de bekende grasparkiet die goed tam kan worden) en Afrikaanse parkieten (*Psittacula* soorten, zoals de halsbandparkiet) doen het beter in een volière omdat ze niet makkelijk tam worden.

Naast deze overwegingen spelen de hoeveelheid tijd en ruimte die u ter beschikking heeft, uw ervaring met papegaaien en ook de leeftijd die de papegaai kan bereiken een belangrijke rol bij het maken van een goede keuze.

Heeft u geen ervaring, begin dan met een van de kleinere soorten zoals de grasparkiet, valkparkiet, *Agapornis* of eventueel een *Pionus* als u een rustig huishouden heeft. Ook *Poicephalus* soorten zoals het bonte boertje komen in aanmerking, als u er voor zorgt dat deze zich niet aan één persoon gaan hechten en daardoor agressief worden naar andere mensen.

Zwartoor pionus

Jong of volwassen dier?

Een jonge papegaai kunt u zelf opvoeden. Belangrijk hierbij is dat de vogel door de ouders is grootgebracht maar wel contact heeft gehad met mensen. De zogenaamde 'handopfok' waarbij vogels heel jong bij de ouders worden weggehaald en dan door de kweker worden gevoerd, is met ingang van 1 juli 2014 niet meer toegestaan. In het besluit Houders van Dieren is per soort vastgelegd vanaf welke leeftijd papegaaien van hun ouders gescheiden mogen worden. Dit is de leeftijd waarop de jonge vogels zelfstandig zijn. Zoek dit dus op voor de soort die u op het oog heeft in de bijlage van het Besluit.

De reden hiervoor is dat handopfok vaak als resultaat had dat de vogel helemaal op mensen gericht was en ook in de mens een seksuele partner zag. Dit verschijnsel heet inprenting. Een mens kan echter nooit een andere vogel vervangen en als deze niet aan de verwachtingen van de vogel tegemoet kan komen, kan de vogel agressief of gefrustreerd worden. Deze accepteerden meestal ook geen andere vogel meer als partner. Vaak werd gezegd dat een vogel die met de hand was grootgebracht, tammer werd, maar dit leverde juist problemen op.

Als gevolg van de nieuwe wet moeten papegaaien nu door de ouders worden gevoerd en opgevoed, daarna kunnen ze in een groep jonge vogels samenleven en ook aan het contact met mensen wennen tot ze helemaal zelfstandig zijn. Bij grotere soorten is het belangrijk dat ze, terwijl ze nog door de ouders gevoerd worden, al wel wat contact met mensen hebben. Let op dat de ouders tamme, goed gesocialiseerde vogels zijn.

Ga na of de vogel die u wilt kopen wel oud genoeg is. Koop, zeker als onervaren eigenaar, nooit een vogel die nog niet zelfstandig kan eten, want deze is nog te jong. Bovendien is het moeilijk om de vogel dan aan ander voer te laten wennen en kunnen er allerlei problemen optreden bij handopfok, zoals kropverbranding, kropinfectie, gedragsproblemen op latere leeftijd en dergelijke.

U kunt ook overwegen een volwassen vogel te kopen of van iemand over te nemen. In dat geval is het belangrijk dat u veel vragen stelt en de vogel meerdere keren observeert voor u besluit hem mee te nemen. Achterhaal waarom de vogel wordt weggedaan, of het dier probleemgedrag vertoont, hoe oud hij is en wat zijn herkomst is. Vogels die in gevangenschap zijn geboren, zijn in het algemeen tammer en makkelijker aangepast aan leven in gevangenschap. U kunt hen herkennen aan een volledig gesloten (naadloze) voeding. Vogels met een dichtgeknepen voeding of zonder ring zijn doorgaans uit het wild gevangen. Heeft u geen ervaring met papegaaien, begin dan niet aan een dier dat al probleemgedrag vertoont.

Kijk bij een volwassen papegaai ook of het klikt tussen u en de vogel. Is dit niet het geval, dan kunt u het dier beter niet meenemen. Papegaaien kunnen een uitgesproken voorkeur of afkeer hebben voor bepaalde personen.

Verschil tussen mannetjes en vrouwtjes

Er is bij papegaaien vaak wel wat verschil in gedrag tussen de mannetjes en de vrouwtjes, maar dit kan per soort verschillen. Bij diverse soorten vertonen de mannen wat vaker agressie om hun nestgebied te verdedigen, en bij bijvoorbeeld de amazonepapegaai en de *Pionus* zijn de mannen in het broedseizoen agressiever. Maar soms zijn het juist de vrouwelijke papegaaien (poppen) die agressief gedrag vertonen als ze broeds zijn en hun nest willen verdedigen, bijvoorbeeld bij de *Agapornis*.

Niet bij alle soorten zijn de mannetjes agressiever dan de vrouwtjes; bij de edelpapegaai is juist de man meegaander en daardoor geschikter als huisdier dan het vrouwtje. Bij het maken van de keuze moet u dus goed nagaan hoe dit bij de door u gewenste soort is.

Denk er aan dat papegaaien individueel sterk van karakter kunnen verschillen en dat ook de opvoeding veel invloed heeft op het gedrag.

Overigens is het bij veel soorten papegaaien moeilijk of onmogelijk om te zien of een dier een mannetje of vrouwtje is, hiervoor kan het beste een DNA bepaling worden gedaan. Bij een aantal soorten is het geslacht wel op het oog te bepalen, soms na enige oefening en vaak pas bij volwassen vogels. Zo hebben vrouwelijke grasparkieten een lichtgekleurde neusdop terwijl volwassen mannetjes bij de meeste kleurslagen een blauwe tot paarse neusdop hebben. Mannelijke halsbandparkieten hebben vanaf een leeftijd van ongeveer drie jaar een zwarte nekstreep die de vrouwtjes missen. Bij de volwassen wildkleur valkparkiet is de kop van het mannetje geler dan die van het vrouwtje en hebben de vrouwtjes horizontale streepjes op de onderkant van de staartveren terwijl die bij de man egaal gekleurd zijn. Bij de edelpapegaai is het verschil overduidelijk: de mannelijke edelpapegaai is overwegend groen gekleurd terwijl het vrouwtje fel rood en blauw is.

Edelpapegaai

Eén dier of meer?

Papegaaien leven in de natuur vrijwel allemaal in groepen. Toch worden ze als huisdier vaak alleen gehouden. Dat kan vaak prima, maar het betekent wel dat ze aandacht en afleiding van u nodig hebben. Zeker als u nog geen ervaring heeft met papegaaien kunt u het beste met één dier beginnen, zodat u voldoende tijd en aandacht kunt besteden aan de opvoeding.

Het is ook mogelijk om twee (of meer) papegaaien te houden, van dezelfde of verschillende soorten. Zet echter nooit zomaar twee papegaaien samen. Houd rekening met het temperament en formaat van de vogels, want een grote papegaai kan een kleine flink verwonden. Ook blijken kromsnavels uit hetzelfde werelddeel vaak beter bij elkaar te passen dan vogels uit verschillende werelddelen.

Introduceer de vogels altijd heel voorzichtig. Ze moeten eerst aan elkaar wennen, en ook dan is het vooral bij grotere papegaaien lang niet altijd haalbaar hen samen in een kooi te huisvesten. Beter is dan om elk een eigen verblijf te geven en hen regelmatig samen te laten spelen op neutraal terrein.

Sommige soorten, zoals de *Agapornis* dwergpapegaaien of grasparkieten, kunnen beter als paartje gehouden worden. Begin dan liefst direct met twee jonge dieren.

In een buitenvolière horen meerdere dieren te zitten, want een vogel die in zijn eentje buiten wordt gehouden, mist het sociale contact (met mensen en andere dieren) en kan daardoor vereenzamen. Afhankelijk van de soort kan het zijn dat de dieren het beste in koppels of juist in grotere groepen kunnen worden gehouden.

Agapornis dwergpapegaai

Wilt u meer dan één papegaai in huis houden, bedenk dan of u voldoende tijd heeft om beide vogels afzonderlijk aandacht te geven en op te voeden. Zo niet, zorg dan dat de eerste goed is opgevoed en geen probleemgedrag vertoont voor u er een tweede vogel bijneemt. Kies dezelfde soort of soorten die bij elkaar passen qua karakter. Ga na of het bij uw soort(en) belangrijk is om te letten op de geslachten van de dieren: niet altijd kunnen mannen bij mannen of vrouwen bij vrouwen. Houd er rekening mee dat u elke vogel dagelijks individuele aandacht moet geven.

Houd een nieuwe vogel altijd eerst, tenminste 30 dagen, in quarantaine en laat hem testen op besmettelijke ziekten. Dit betekent dat hij tot de uitslagen binnen zijn in een andere ruimte moet worden gehouden en dat u zelf hygiënisch te werk moet gaan (handen wassen, aparte voer- en waterbakjes en dergelijke) zodat u geen ziekten kunt overbrengen tussen het nieuwe en het al aanwezige dier.

Waar wil ik het dier gaan aanschaffen?

Een betrouwbaar adres?

Papegaaien en parkieten zijn te koop via kwekers, dierenpeciaalzaken, beurzen, vogelmarkten, handelaren en particulieren (al dan niet via internet) of via een opvang.

Koopt u bij een dierenpeciaalzaak, dan is het prettig als deze is aangesloten bij Dibevo. De hierbij aangesloten dierenpeciaalzaken hebben een klachtenregeling en een geschillencommissie. Het is verstandig om vooraf uit te zoeken hoe de reputatie van de winkel is.

Voor kwekers bestaat er een keurmerk van Pakara, een bond voor liefhebbers, houders en kwekers van papegaaien. Daarvoor wordt een aantal voorwaarden gesteld, zoals dat de vogels getest moeten zijn op PBFDF. Op hun website kunt u alle voorwaarden en de aangesloten kwekers vinden.

Het kopen van een papegaai op een markt of via een handelaar is af te raden. Men weet vaak niets over de herkomst, de ouders en de reden waarom de papegaai verkocht wordt.

Overweegt u een papegaai over te nemen van een particulier, ga dan meerdere keren kijken, stel veel vragen, maak hele goede afspraken en zet deze op papier. Spreek af dat u met de vogel naar een eigen vogeldierenarts kunt gaan, en wie eventuele medische kosten betaalt als er kort na aankoop is mis blijkt te zijn.

In een gespecialiseerde vogel- of papegaaienopvang kan men u vaak veel informatie geven over de dieren. Let ook hier op of de vogel gezond en getest is en of er probleemgedrag of aandachtspunten zijn. Ga na of u ook na de aanschaf met uw vragen terecht kunt.

Waar u de papegaai ook koopt, let op dat een jonge papegaai wettelijk oud genoeg is, zelfstandig eet en dat de vogel getest is op in elk geval PBFDF, *Chlamydia*, ABV en eventueel Polyoma. Vraag om de uitslagen op papier.

Een betrouwbare verkoper zal u veel vertellen over de vogel, is goed bereikbaar, zowel vóór als na de koop, en blijft beschikbaar voor vragen achteraf. Hij zal u ook vragen stellen om te zien of u de papegaai een goed thuis kunt bieden. Hij werkt met een degelijk aankoopcontract waar duidelijk in staat wat uw rechten en plichten zijn.

Eerste hulp bij lolkertjes

Ga nooit af op kreten als 'wees er snel bij', 'op is op' of 'speciale prijs'. Een papegaai mag nooit een impulsaankoop zijn, en als de verkoper er zo snel mogelijk af wil en u geen vragen stelt dan moeten er alarmbellen gaan rinkelen. Laat u ook niet verleiden door garanties over het 'praten' van de vogel, dit is nooit te garanderen en bovendien zijn er veel belangrijkere zaken om op te letten als u een vogel uitzoekt.

Juist met een papegaai, die lang leeft en gespecialiseerde verzorging en opvoeding nodig heeft, is het belangrijk dat u en de vogel een goede start hebben en dat u niet overhaast te werk gaat.

Waar moet ik bij de aanschaf op letten?

Gezondheid

Kijk hoe het verblijf van de papegaai er uit ziet en uiteraard naar de vogel zelf. Neus, ogen en cloaca moeten netjes schoon zijn. De veren moeten netjes aansluiten. De ademhaling moet gemakkelijk en zonder bijgeluiden zijn. De vogel moet levendig en alert zijn, mag niet bol en in elkaar gedoken zitten en de ontlasting moet stevig zijn (behalve bij lori's).

Gedrag

Let ook op het gedrag van de vogel. Een gezonde vogel is alert en actief. Reageert hij angstig of gespannen op benadering door mensen? Trillen is vaak een teken van nervositeit, net als vleugels klapperen of zich uitrekken. De grijze roodstaart kan bij angst grommen, terwijl de dwergara en de amazone van angst kunnen gaan hijgen. Is hij agressief? Of is hij nieuwsgierig en laat hij zich benaderen? Houd wel rekening met hoe u zelf de papegaai benadert: stap niet direct recht op hem af en staar niet naar hem, dat vinden veel papegaaien bedreigend.

Let bij aankoop van een jonge papegaai ook op het gedrag van de ouders, indien mogelijk, want zij kunnen hun gedrag doorgeven aan hun jongen, zowel omdat dit deels erfelijk kan zijn als doordat de jonge vogels het gedrag van hun ouders nadoen. Als u geen ervaring heeft met papegaaiengedrag is het moeilijk om ongewenst gedrag weer om te buigen.

Leeftijd

Let bij jonge vogels op of ze een gesloten poottring hebben en dus in gevangenschap gekweekt zijn, want het is verboden om papegaaien uit het wild te importeren. Ook kunt u aan de hand van de poottring de leeftijd van de vogel achterhalen.

Kijk ook goed naar de vogel zelf. Vaak zijn er aanwijzingen waaraan u kunt zien of u met een jonge vogel te maken heeft, hoewel het soms moeilijk is als u geen ervaring heeft met de soort. Bij de grotere papegaaien duurt het soms wel anderhalf jaar voor de vogels een volwassen uiterlijk hebben.

Jonge papegaaien en parkieten hebben vrijwel altijd donkerdere ogen dan volwassen dieren. Ook kan de kleur van de veren soms een aanwijzing geven, bijvoorbeeld als die van de jongen doffer is zoals bij de *Pionus* of het bonte boertje. Jonge grasparkieten hebben een blekere neusdop en donkere ogen zonder de witte rand die volwassen dieren hebben.

CITES

Koopt u een dier dat op de CITES bijlagen staat dan moet u er speciale aankooppapieren verkrijgen. Dit geldt voor bijna alle papegaaien en parkieten. De meeste staan op bijlage II maar er zijn ook soorten waarvoor strenge eisen gelden en die op bijlage I staan, ga dit na voor de soort van uw keuze.

Bont boertje

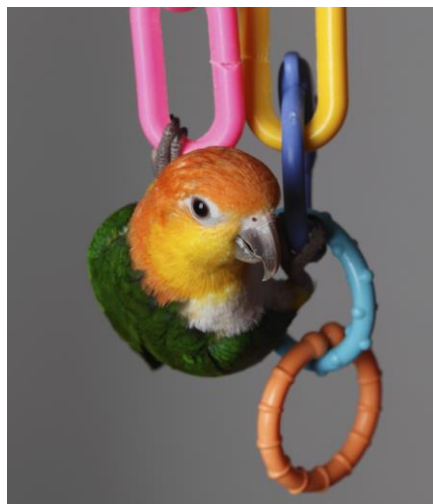
Bent u er klaar voor?

Zorg dat u een verblijf klaar heeft op het moment dat u de vogel(s) gaat ophalen. Op die manier kan uw kromsnavel meteen na het vervoer rustig wennen op een eigen plek. Geef hem daar ook rustig de tijd voor en zorg dat hij een beschut plekje heeft.

In de Huisdierenbijsluiters leest u waar u bij de huisvesting voor uw kromsnavel op moet letten. Zorg ook voor het juiste voer, bodembedekking en inrichting van de kooi.

Voor het vervoer op weg naar huis heeft u een stevige en tochtvrije bak nodig waar natuurlijk wel frisse lucht in moet kunnen komen, zoals een vervoerbox voor knaagdieren of katten of een speciale reisbox voor vogels met een zitstok en eventueel tralies waar de vogel zich aan vast kan houden. Kies bij een grote papegaai voor een reisbox met een metalen deur, want zij knagen snel door plastic heen! Zorg dat de vogel beschut zit, zeker voor een nerveuze vogel is een donkere reisbox prettiger. Hang eventueel een doek over de box.

Houd rekening met de temperatuur tijdens het vervoer, let op dat het niet te warm of te koud wordt en laat uiteraard de vogel nooit in een geparkeerde auto achter.

Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.

Versie: juli 2014

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl